

משרד החנוך והתרבות - המחלקה לתרבות תורנית

עלון הדרכה להוראת פרשת השבוע
ע"פ הגליונות של נחמה ליבוביץ

266

ירא (תשכ"ז)

הפטרה
מלכים ב' פרק ד' א-לז

לסוד נביאים ראשונים לנוער ולמבוגרים הוא קשה מפני שהוא לכאורה קל, ויש לחשש שמא יעבור הלומד על הפרק כקרא ספור - לכל היותר ספור הכתוב באמנות רבה - מבלי לראות ב"יראיה" משמעות הנצחה - את היות הספור הזה פרק בכתבי הקדש. על כן נחוצה כאן לא פחות בספרי סקרא אחרים. ראית הדברים לאורם ובעקבות קריאתם של "קוראים גדולים", הלא הם פרשנים גדולים, אשר לעולם לא החליקו על פני הדברים אלא ראו את המסוקע בפסוקים ובין השתין.

לאורם של קוראים התעכבנו הפעם על נקודות בודדות מתוך שני הספורים, אשר כל אחת מהן חשובה בפני עצמה.

המדרש מזוהה את האשה האנונימית, אלמנת אחד מבני הנביאים, עם אלמנת עובדיה סוכנו של אחאב, (אשר הוא מזוהה שוב במדרשים עם עובדיה הנביא, אך זה אינו נובע לעניננו). על דרכם של חז"ל לזהות אישים - ביחוד אנונימיים עם אישים בעלי שם - במקרא ועל כוונותיהם בזהויים אלה (שלפעמים מקרבים גם אישים מעבר לדורות ותקופות) כתב דברים נכבדים הינמן בספריו "דרכי האגדה" בפרק "ריכוז העלילה" * רצוי שהמורה יעיין בו היטב ויסביר לתלמידים שאין זו סתם קביעה אינפורמטיבית (פלוגי הוא ראובן בן יעקב וכו') אלא שיש כאן כונה למוזית חנוכית, פעמים הכונה להראות רציפות בתולדותינו, פעמים הוא בא להראות חסא וענש, מצוה וגמולה, פעמים סיבה פסיכולוגית ותוצאתה.

עיין לזה גליון נשא השי"ז

שמות תשכ"ו שאלה ד ועלון ההדרכה!

שהיה זהו זה עתיק יומין על כך יעידו דברי יוסף בן מתתיהו הבאים.

קדמוניות היהודים ספר תשיעי ד' א' :

וכשחזר מלך ישראל (יורם) מארץ מואב היה אתו גם אלישע הנביא שמעשיו הנבי רוצה לספר, כפי שהכרנום בכתבי הקדש כי בהדרים הם וראויים לפרסום.

מספרים שנבשה אליו אשתו של עובדיה, סוכן בית אחאב ואמרה לו, הלא ידוע לו, כיצד הציל בעלה את הנביאים שהיו צריכים ליהרג ביד איזבל אשת אחאב, והוסיפה שרוא הממין מאה ופירסם בכסף שלוה. ועכשו אחרי מות בעלה באים הנושים לשעבד אותה ואת ילדיה. והיא התחננה לפני הנביא שירחם עליה בגלל מעשהו זה של בעלה וימציא לה עזרה כל שהיא.

(תרגום שליט)

ואשר לדברי המוסר המשתמעים מדברי המדרש הזה והזכות שהיתה לאשה זו, נשמע את דברי יחודה ליב גינזבורג "מוסר הנביאים" על נביאים ראשונים (כרך ב') **

ונראה לומר דהזכות של אשת עובדיה היתה בזה שלא מיהתה בבעלה מה שהיה מבזבז כל אשר לו בעד כלכלת הנביאים, שהרי מצד הדין היתה לה רשות לעכב אותו מדבר זה. כי אין אדם רשאי לבזבז כל אשר לו בשעה שיש לו אשה ובנים. ובדאי עובדיה שהיה ירא ה' לא היה עושה דבר כזה שלא מדעתה, ותזכות הזאת הגנה על ישראל, שלא יבואו לידי כליה מה"קצף" שהיה אז על ישראל.

כי הקצף היה על מה שהקריב מלך מואב את בנו לקרבן ובני ישראל לא היו נכונים לשום קרבנות בעד המקום, כלומר הקרבנות המותרים לעשות אותם. אבל זה שאשת עובדיה הסכימה לבעלה למשכן את בניה ליורם, כדי להציל את הנביאים, בזה הצילה את בני ישראל. כי הרי גם היא היתה נכונה לקרבנות היותר גדולים בעד קדש האומה.

ואשר לזהו השני של הנושה עם המלך יהורם, נפנה שנית אל אותו ספר ונשמע דבריו.

"מוסר הנביאים" שם :

מה שאמרו שהתובע היה המלך בעצמו, זהו משום דמצד דין התורה אי אפשר היה לקחת את הבנים לעבדים בעד חוב של אבות. שהרי גם את הלווה בעצמו אי אפשר למכור לעבד בעד גביית החוב, שהרי בתורה כתוב (שם' כ"ב) "ונמכר בגבנתו" ולא בחובו, ואם כן - אם היה דנושה איש פשוט, לא היה יכול לקחת את בנו לעבדים; ורק מפני שהנושה היה המלך עצמו, לכך עשה כ' מה שלבו חפץ.